

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Referanseverk om interstitielle lungesykdommer

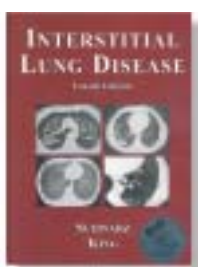
Marvin I. Schwarz, Talmadge E. King Jr, red.

Interstitial lung disease

Utg. 4. 939 s, tab, fig. Hamilton, Ontario: BC

Decker Inc, 2003. Pris USD 175

ISBN 1-55009-179-4

Denne boken er etter hvert blitt et referanseverk innen interstitielle lungesykdommer. Den foreligger nå i fjerde utgave og redaktørene har fått med seg en rekke internasjonale eksperter innen

klinisk lungemedisin, respirasjonsfysiologi, farmakologi, anesthesiologi, patologi og farmakologi til å skrive i alt 31 kapitler

Først presenteres en klinisk tilnærming til pasienter med interstitielle lungesykdommer med oversikt over kliniske, radiologiske og respirasjonsfysiologiske manifestasjoner av denne sykdomsgruppen. Seksjon to tar for seg basale mekanismer, både molekylære, cellulære og genetiske aspekter. For klinikere som ofte frustrerer seg over hvor få effektive behandlingstilbud som finnes for flere av disse sykdommene, har boken også et interessant kapittel om fremtidig medikamentell antifibrotisk behandling. I den siste delen presenteres de ulike interstitielle lungesykdommer.

En CD-ROM med tekst og illustrasjoner fra boken følger med. Søkeredskaper er enkelt og det er lett å finne frem. Trenger man illustrasjoner til foredrag er platen meget nyttig.

Det er jevnt over en velskrevet bok med oppdaterte referanser. Redaktørene har hentet inn spesialister på en rekke områder av interstitielle lungesykdommer som styrker innholdet. At det er mange forfattere merkes også på at kapitlene er ulikt oppbygd. Alle kapitlene har for eksempel ikke sammenheng. Det burde de absolutt ha hatt.

Interstitielle lungesykdommer er en svært kompleks og tallrik gruppe som de færreste spesialister, om noen, har oversikt over. Man savner i en slik omfattende bok en algoritme til hjelp i utredning av disse sykdommene. Et system for å anføre graden av evidens bak ulike påstander om utredning, behandling og prognose ville også ha vært til god hjelp.

Innvendingene til tross, boken anbefales som et oppslagsverk primært til lungeleger, men også til indremedisinere, radiologer, revmatologer og patologer som utreder og behandler pasienter med interstitielle lungesykdommer.

Per Sigvald Bakke

Institutt for Indremedisin
Universitetet i Bergen

Kampen for å finne AIDS-vaksinen

Patricia Thomas

Big Shot: Passion, Politics, and the Struggle for an AIDS Vaccine

416 s. New York: Public Affairs, 2001.

Pris USD 28

ISBN 1-891620-88-6

Med denne boken har vi fått en meget grundig og velskrevet historie om det som utvilsomt vil bli en av de største og viktigste medisinske dramaene også i dette århundre – kampen for å utvikle en AIDS-vaksine. Patricia Thomas, som kjenner feltet godt som en erfaren vitenskapsjournalist, tar oss gjennom 13 kapitler langs de globale vitenskapelige og politiske nettverk som har formet kampen mot HIV/AIDS. I prosessen avdekker hun de mange fordommene, fornektelsene og den konspiratoriske tausheten som rådet blant mange politikere og forskere så lenge det var mulig å late som om AIDS var en sykdom som respekterte seksuell preferanse- og rasegrenser. Når boken i tillegg er en grundig «hvem er hvem» i AIDS forskning og politikk er den et viktig bidrag i kampen for å synliggjøre hvordan dagens epidemiologiske landskap er et resultat av valg tatt av individer med sine egne politiske og økonomiske agendaer. Det dødbringende resultatet kjenner vi alle.

Spesielt er utleggingen av konfliktene mellom kapitalkrefter og et samfunnstjenlig offentlig helseprogram nyansert og opplysende. Det er i Thomas' redegjøring en komplisert relasjon mellom kapitalkreftenes tendens til å foretrekke terapeutisk medisin framfor forebyggende vaksiner, rett og slett fordi det er mer penger å tjene på å helbrede syke enn det er på å forebygge sykdom.

I tillegg til de sosiopolitiske aspektene involvert i utviklingen av en vaksine, gis også en god og oppdatert innføring i de mer

tekniske og medisinske aspektene ved immunologi. Dette gjør boken tilgjengelig for lesere uten medisinsk og biologisk utdanning. For den grundige leser har boken en meget god appendiks med et detaljert noteapparat, en detaljert ordliste, bibliografi og indeks som gjør det enkelt å kryssllese temaer av spesiell interesse.

Dette er en godt skrevet og viktig bok som bør leses av alle som er opptatt av eller jobber med HIV/AIDS og offentlig helse.

Rune Flikke

Boston University

Hvis kroppen kunne snakke

Eldri Steen, Liv Haugli

Når livet setter seg i kroppen

Bevisstgjøring, muligheter, valg.

148 s, ill. Oslo: Noras Ark, 2003. Pris NOK 178

ISBN 82-7979-018-7

Denne boken retter seg mot personer som sliter med smerter og plager i kroppen, og kan med stort utbytte leses av helsepersonell som strever med denne store pasientgruppen. Utgangspunkt er at smerter kan forandre

forhold i livet man ikke er seg bevisst. Gjennom et systematisk øvelsesprogram gis det forslag til måter å kommunisere bedre med kroppen og å få tak i sin tilværelse. Gjennom en rekke sykehushistorier gis det konkrete eksempler på hvordan øvelsene kan bidra til å avdekke skjulte sammenhenger mellom tanker, følelser, kropp og livshistorie.

Boken bygger på et tverrfaglig forskningsarbeid mellom de to forfatterne – en medisiner og en pedagog – som resulterte i en felles doktordisputas i 2001. I dette prosjektet utviklet og evaluerte forfatterne et omfattende gruppebasert læringsprogram rettet mot personer med kroniske muskel- og skjelettsmerter. Grunnantakelsen var at økt bevissthet gir mulighet til rekonstruksjon av tanker, følelser og handlinger. Dette kan bryte vedvarende sirkler og bidra til mindre sykdomsplager. Læringsprogrammet kalles livsstyrketrening og viste seg å medføre mindre smerteplager og bedre mestring av dagliglivet inntil ett år etter avslutning.

Et problem med denne boken, er at mange av øvelsene er ment å gjøres i grupper. Det kan derfor være vanskelig å gjennomføre hele programmet på egen hånd. Det er også god grunn til å tro at mye av effekten nettopp ligger i gruppemodellen. Likevel gjennom boken får forfatterne frem sin underliggende filosofi uten å ty til omfattende teoretiske forklaringer. Språket er gjennomgående klart og lettfattelig, og alle kan ha nytte av å forsøke å snakke nærmere med kroppen sin.

John Gunnar Mæland
Universitetet i Bergen

Ikke for autodidakter

Richard Johanson, Charles Cox, Kate Grady, Charlotte Howell, red

Managing obstetric emergencies and trauma

314 s, tab, ill. London: RCOG Press, 2003. Pris GBP 44
ISBN 1-900364-70-0

Britene har vært foregangsmenn og kvinner i en aktiv opplæring av, og krav som stilles til spesialistkandidater. De spesielle eksamenene for spesialister i fødselshjelp og kvinnesykdommer

har gitt en imponerende teoretisk standard, en standard vi andre bør strekke oss etter.

Behovet for andre læringsmodeller enn mester-lærling-modellen blir stadig mer påtrengende i de praktisk medisinske fagene. Arbeidstiden blir kortere, legene flere og den praktiske erfaring mindre. Fødselshjelp er et fag der uventede og dramatiske hendelser kan skje på ubeleilige tidspunkter. Selv om de er relativt sjeldne, krever de ofte rask og effektiv handling. Dette er bakgrunnen for MOET-konseptet, som står for Managing obstetric emergencies and trauma, og boken er en kursmanual for et velprøvd konsept. Det preger den på godt og ondt.

Formatet er uhendig – A-4 på flere enn 300 sider. Ikke noe å ha i lommen. Det positive er at teksten er bygd opp punktvis og uten småprat. Boken er ment å være et hjelpemiddel ved planlegging av kurs i praktisk fødselshjelp ved våre kvinneklinikker. Opplegget burde imidlertid være en selvsagt del av undervisningstilbudet, både for spesialister og spesialistkandidater. Den bør likevel ikke brukes reservasjonsløst. Flere temaer som tas opp vil nok finne andre, og ikke dårligere, løsninger ved norske avdelinger.

Per E. Børdahl
Kvinneklinikken
Haukeland Universitetssykehus

Hva vet vi og hva tror vi?

David K. James, Kassam Mahomed, Peter Stone, Wim van Wijngarden, Lyndon M. Hill, red

Evidence-based obstetrics

A companion volume to high risk pregnancy. 408 s. London: Saunders, 2003. Pris GBP 30
ISBN 0-7020-2547-X

Kunnskapsbasert (evidence-based) er et av tidens honnørord. Som søkeord på Internett gir det tallrike innfallsporter. Som begrep blant yngre kolleger spiller det erfaring ut på sidelinjen, om ikke helt av banen.

Faget fødselshjelp beskyldes ofte for å være uten vitenskapelig basis og holdning. Sist påstandene ble diskutert var da en studie om forløsning i seteleie til termin ble publisert i The Lancet i 2000. Det er derfor med en smule stolthet jeg husker at Cocranedatabasen startet nettopp med dette fagfeltet. En nødvendighet vil noen si, andre vil hevde at det er en styrke for faget at man så tidlig ble klar over hvor mye man ikke visste, hvor mye som nettopp ikke var kunnskapsbasert. I 1989, før alt med Internett var kommet ordentlig i gang, kom den voluminøse boken *Effective care in pregnancy and childbirth* med forord av Archie Cochrane (1). Senere er det kommet bøker, tidsskrifter og bokserier som tar opp hva som er kunnskapsbasert i gynekologi og obstetikk. Royal College of Obstetricians and Gynaecologists serie *Evidence-based clinical guidelines* har vært til stor nytte også i det norske fagmiljøet.

Allikevel er James og medarbeideres tilskudd en begivenhet. Boken er ment å være et følgebind til James' høyt verdsette *High risk pregnancy*, som snart kommer i sin tredje utgave. *Evidence-based obstetrics* er et viktig verk både pga. temabehandlingen, den oversiktlige og konsise fremstillingen som er satt opp kapittelvis. Det er inspirerende å bla i boken i tillegg er det lett å finne frem i den. Kunnskapen graderes etter det velkjente systemet Ia-IV og anbefalingene som A-C. Anbefalingene er fulgt av utvalgte artikkelhenvisninger, og det kan også være klokt å bruke disse. Anbefalingene er ikke alltid gitt på bakgrunn av pasientpopulasjoner og medisinsk standard som har like stor ekstern validitet. Oftest har konklusjonene mer allmenn utsagnsverdi. Eksempel på det første er bokens reservasjonsløse anbefaling av keisersnitt ved seteleie ved termin. Utviklingen går så raskt at Cochranedatabasen fremdeles bør konsulteres. I boken er det f.eks. ikke dokumentasjon om kombinert EKG-analyse og kardiokografi som overvåkingsmetode av fosteret under fødselen tatt med.

Likevel, har jeg hatt få fagbøker jeg har

brukt så hyppig som denne. Videre har redaktørene vært redaktører, ikke bare innsamlere av bidragsytternes kapitler.

Jeg anbefaler boken på det varmeste, ikke bare til fagbibliotekene, men også til de leger og jordmødre som arbeider med svangerskap og fødsel.

Per E. Børdahl
Kvinneklinikken
Haukeland Universitetssykehus

Litteratur

1. Chalmers I, Enkin M, Keirse MJNC. *Effective care in pregnancy and childbirth*. Oxford: Oxford University Press, 1989.

Tropemedisinens bibel

Gordon Cook, Alimuddin Zumla

Manson's tropical diseases

21. utg. 1864 s, tab, ill. Oxford: Elsevier Science, 2003. Pris NOK 1655
ISBN 0-7020-2640-9

I boken belyses hele det feltet som kan kalles medisin i tropene, et mye større tema enn tropemedisin, som tradisjonelt omfatter anvendt entomologi og parasittologi, vektorbårne sykdommer og andre sykdommer som hovedsakelig forekommer i tropiske områder. Målgruppen er leger som skal arbeide i tropene og leger som arbeider med importmedisinske problemer og reisemedisin i rike land.

Nytt i forhold til 1996-utgaven er *underliggende faktorer i tropemedisinen* som omhandler primærhelsetjeneste, samarbeid med tradisjonell medisin, genetik, immunologi, økonomi og etikk. Den praktisk-kliniske delen begynner med et kapittel for hvert organsystem, med fylldige lister over differensialdiagnoser. Dette er nyttig stoff for alle spesialiteter. Helseproblemer relatert til hete, store høyder, ernæring, dyre- og plantegifter, samt vestlige sykdommer som kreft, diabetes, hypertensjon og arteriosklerose har fått plass i en egen del. Det meste av boken er ordnet etter hver enkelt sykdom, og utgjør et fyldig og autoritativt oppslagsverk med oppdaterte behandlingsalternativer, både beregnet på leger med begrensede ressurser til rådighet, og leger i rike land. Siden 1996 er det kommet oppdaterte utbredelseskart, noe som er spesielt nyttig når det gjelder arbovirusinfeksjoner. Kapitlet om HIV/AIDS, hvor vi bl.a. lærer at smittebærerne heller skal betraktes som en ressurs enn et problem, overflødiggjør riktignok ikke annen litteratur på området. Blant vedleggene er det et nyttig kapittel om tropemedisinsk laboratoriediagnostikk i tillegg til kapitler om parasitters og insekters biologi og bekjempelse. For identifisering av de aktuelle dyrene trengs imidlertid supplerende litteratur. Nytt i denne utgaven er mange fine fargebilder. De fleste illustrasjonene er imidlertid